

GAZETA TRANSILVANIEI

Apare în fiecare zi de lucru.

Abonamentul: pentru Austro-Ungaria pe an 24 cor., pe 1/2 an 12 cor., pe 1/4 an 6 cor. Pentru România şi streinătate pe an 40 franci, pe 1/2 an 20 franci, pe 1/4 an 10 franci.

REDACŢIA,
TIPOGRAFIA ŞI ADMINISTRAŢIA:
BRAŞOV, PIAŢA MARE Nr. 30.
Telefon: Nr. 226.

Pentru Braşov cu dusul acasă pe an 24 coroane. Fără dus acasă pe an 20 coroane, pe 1/2 an 10 coroane, pe 1/4 an 5 coroane. Un număr 10 bani. Inserate: un şir pe 20 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarif şi învoială. — Reclame pe pagina a 3-a un şir 20 bani.

Salve „Petru Maior“!

Cea mai veche reuniune culturală a tinerimei noastre universitare, societatea academică „Petru Maior“, stă în ajunul serbării jubileului ei semicentenar de existență.

Infiripată și chemată la viață din gândul curat și binecuvântat al generației bărbaților noștri luminați din jumătatea a doua a secolului trecut, tocmai în zilele mari ale reînvierii noastre naționale-culturale, societatea „Petru Maior“ a devenit în cursul celor cincizeci ani de dăinuire, un far luminos și o puternică vatră românească pentru numeroasele generațiuni, cari au fost nevoite de împrejurările vitrege ale sorții, să-și agonisească științele superioare academice în capitala țării, centrul cel mai cutropitor al șovinismului maghiar, atât de ostil niziunilor naționale și culturale ale naționalităților nemaghiare.

Și în aceasta rezistă marea importanță a societății jubileare. Ea a fost mama iubitoare românească, la sânul căreia s-au adăpostit și crescut serii de tineri români, astăzi bărbați luminați și frunți ai neamului, cultivându-și fără zgomot cel mai scump tesaur al naționalității lor: limba, legea și obiceiurile strămoșești.

Izbită de multe valuri furioase, espusă la multe încercări, amenințată chiar și în mai multe rânduri de-a fi disolvată de puternicii zilei, — societatea „Petru Maior“ a rezistat tuturor încercărilor și în aceste clipe solemne, când ea se pragătește a-și serba jubileul semicentenar ea poate privi cu mândrie la trecu-

tul ei, căci bună, mănoasă și frumoasă muncă culturală românească a săvârșit.

Societății noastre jubilate și celor intruniți în zilele de Duminică și Luni în jurul ei le trimitem salutul nostru frățesc dorind jubileului un puternic:

Vivat, crescat, floreat!

Autonomia Transilvaniei.

Multe păcate a avut guvernul Khuen. Și dacă țara aceasta s-ar bucura de-o viață cu adevărat constituțională, el ar fi trebuit să plece chiar și numai pe tema atentatului dela Oradea-Mare în contra limbii românești. Iar un parlament, care ar fi fost reprezentativ adevărat al celor 20 de milioane de locuitori ai Ungariei, l-ar fi alungat din fotoliurile ministeriale în câteva clipe atunci, când s-ar fi știut de intrigi, prin cari el încearcă să inființeze episcopia greco-catolică maghiară.

Dar acestea sunt chestiuni, cari nici n-ar fi putut turbura decât viața politică internă a unui stat, al cărui organism se sprijinește pe rușinosul principiu al absolutizmului unei rase.

Astăzi însă, când lucrurile în Ungaria stau altfel de cum ar trebui, ne vine curios totuși să constatăm, că nu chestiuni interne au cauzat căderea ministrului Khuen-Héderváry, ci chestiunea reformei armatei, care privește situația de mare putere a întregii monarhii, și ilegalitățile comise de însuși guvernul Ungariei în Croația.

Și când te gândești, că ministrul lui Khuen voia să-și creieze titluri de glorie din amândouă aceste chestiuni! Și acum l-a ajuns soarta șoarecelui din fabulă, care tot dă târcoale cursei bătăndu-și joc de ea, până se vede prins!

Ar fi în sfârșit o temă prea comună, dacă am voi să mai insistăm asupra tacticii și apucătu-

rilor șirete, prin cari domnul premier și-a știut pregăti și executa retragerea. Ea însemnează de sigur în același timp și o victorie pe partea opoziției, care luând acum în apărare pe Croați, numai ca să facă opoziție guvernului, ne aduce aminte de o lovitură de copită a unui animal dintr-o fabulă oarecare.

Este însă semnificativ, că în parlamentul unguresc s-au găsit totuși câțiva deputați, cari să ia în apărare drepturile unei națiuni din Ungaria, care nu este națiunea maghiară! Noi nu ne facem iluzii. Și nu credem în sinceritatea părerilor domnilor deputați. Dar constatăm, că politica naționalităților va putea înregistra la activul său un precedent cu distincția asupra stării din Croația și că prin urmare zorile triumfului ideii de naționalitate, după care va trebui să se transforme organizația politică a Ungariei, se ivesc.

Căci din punctul de vedere al ideii, care cucerește până și câteva inimi de maghiari curajiți, este cu totul irelevant, dacă Croația are autonomie națională ori nu are. Autonomia și este o formă politică dată cu zece de ani în urmă. Și astăzi nu mai avem nevoie de ea pentru a asigura pe seama altor popoare din Ungaria aceleași drepturi și aceleași libertăți, de cari se bucurau Croații, înainte de ce banul Cuvaj s-a metamorfozat din grația ministrului Khuen într'un urgisit comisar regesc cu putere discrețională.

Dacă ne vom da bine seamă de această situație și vom recunoaște din ea schimbarea înceată, ce se săvârșește în ideologia politicianilor unguri, atunci ni-se pare că cel mai îndreptățit punct din programul nostru național este punctul întâiu, care cere restabilirea autonomiei Transilvaniei.

El este rezultanta firească a a tuturor celorlalte puncte ale programului dela 1881. Și dacă s-a amintit în câteva rânduri — în discuții de ordin curat teoretic —

că el ar trebui părăsit, noi ne punem aproape fără de voie întrebarea: Să-l părăsim când pilda Croației cu autonomia ei ne stă zi de zi înaintea ochilor? Când zi de zi autonomia Croaților tinde să câștige teren și mai mare? Când această autonomie a trebuit să fie numai atinsă, pentru ca ea să aducă grabnica cădere a ministrului unguresc?

Dar ni se pare, că ștergând punctul întâiu din programul partidului nostru, noi am lăsa de bună voie să ne cadă din mâni steagul cu deviza, pentru care trebuie să luptăm pe toate căile legale! Căci dacă noi nu înțelegem să renunțăm la niciunul din drepturile, cari asigură naționalitatea noastră, atunci de ce am renunța să luptăm pentru forma de organizație politică, care ne chiezuiește deplin dezvoltarea la adăpostul oricărui pericol ce ne-ar putea amenința limba și cultura?

Dar lupta pe față pentru autonomia Transilvaniei nu trebuie înțeleasă ca o luptă în contra statului, din care doar și noi facem parte cu același drept, cu care fac parte din el Ungurii și Croații. Și lupta politică, pe care o ducem noi, o purtăm ca cetățeni ai acestui stat, cari își împlinesc o datorie, când se nizuiesc să dea statului organizația cea mai potrivită, pentru a asigura liniștea internă și dezvoltarea neturburată a culturii fiecărui popor din această țară.

Să ridicăm deci sus steagul luptei noastre! Și să lășăm guvernelor ungare frica și îngrijorarea de soarta acestei țări. Să caute ele condițiile de pace.

Ar însemna doară, să ne legăm noi singuri ochii, ca să nu vedem, că cel mai de frunte rol în viața politică actuală a Ungariei îl avem noi împreună cu celelalte popoare ale țării, cari încă simțesc nedreptatea, ce-o îndurăm noi din partea sistemului de guvernament.

Iar dacă în lupta noastră sfântă vom ști să aducem totdeauna și

jertfele, fără de cari nimic nu poți zmulge din mâinile înțeleștate ale egoiștilor și parasitiilor viețuitori în „fericită“ Ungarie de astăzi, atunci vom împlini rând pe rând toate punctele programului nostru național. Spre acest scop să cerem și să așteptăm sprijinul popoarelor din Austria, cari, ca și noi, sânt direct interesate de soarta monarhiei, al cărei viitor cu toatele vreau să-l asigurăm împăciuinându-ne și împărțind dreptate tuturor.

Atunci abia va putea veni și clipa, ce nu se va uita niciodată:

Când soarta poporului român din Ungaria va fi asigurată prin astfel de legi, pe cari și le-ar fi creat singur, dacă ar fi trăit într-un stat independent, atunci, dar numai atunci se va putea ridica în parlamentul Ungariei președintele partidului românesc și va declara: „Acum lupta noastră pentru libertate, egalitate și frățietate s-a sfârșit. Acum închinăm steagul, în numele căruia am purtat-o, fiindcă ne-am făcut altul.“

Dar până atunci: Sus steagul, pe care stă scris: Autonomia Transilvaniei.

Comitetul partidului național român se întrunește Sâmbătă la Budapesta. La ordinea zilei sunt mai multe chestiuni de ordin intern ale partidului.

La situație. La audiența de Miercuri, când Khuen a prezentat M. Sale retragerea cabinetului, a recomandat de urmaș al său pe Lukács. În general se crede, că numai Lukács e în stare să dea o soluțiune favorabilă crizei. El a fost chemat pe azi în audiență. Ii s'a dat adevărat răgaz de două zile, ca să poată face M. Sale propoziții precise și Lukács va părăsi azi Burgul, ca prim-ministru al Ungariei.

Pentru noul cabinet și direcția ce o va lua Lukács, să fac diverse combinații. E însă natural, că Lukács își va avea sprijinul tot în partidul muncii. În minister vor rămănea aceleași per-

Cântec.

De ce folos mi-ar fi azi mie
Grămeși de aur și argint,
Când toate bunurile lumii
La urma urmei știu că mint.

Și ce rost are dragă fată
De-acum de grijă să-ți mai port,
Când nepăsările-mi de peatră
Petrec la grospă-un suflet mort.

A. Cotruș.

Insemnări

(din revistele noastre).

Bună pretină!

Din colțisorul tău de rai mă întrebă: Ce mai fac?

Nu simți tu ce fac? Ne-am înfrățit odată așa de mult sufletele, încât mi se pare un lucru aproape de prisos, ca să-ți mai spun, ce fac. Tu știi bine, că gândurile și visurile mele erau șale

tale și amândoi ne întâlneam în lumea unui vis frumos, unde viața noastră nu era turburată de nimic omenesc, acolo eram departe de oameni, nu străbăteau în strălucirea lui nici patimile, nici păcatele acestora, ci totul părea creațiunea sfântă, feerică a unui prisos de noblețe, de bunătate, de virtute, de... iubire.

Sânt ș-acuma același. Caut să mă desprind cât mai repede din lanțurile afacerilor vremelnice, mă străduiesc să fug de pe câmpul de înverșunată războire cu greul vieții și să mă retrag în colțisorul de rai, în brațele sufletului tău. Aici, numai aici mă simt bine.

În vremuri de seară stau de poartă cu prieteni noștri tăcuți și totuși atât de elocuenți. Vorba lor e așa de blândă, gesturile lor sunt așa de noble, faptele lor sunt așa de frumoase, firea lor e așa de sinceră, încât uit, uit cu totul de mine, uit, că trebuie să dorm, uit că am un trup, care cere o dihnă... Uit de patimi, uit de grozavele frământări de peste zi, uit pe lucrurile existente, uit pe morocănoșii egoiști, uit pe saltimbancii, cari vorbesc în numele moralei, pentru ca să-și ascundă cu vorba lor lustruită întunecatul capital de imoralități.

... Pier în umbră acei grozavi „nimenea“ — cari la infernală lor pornire de distrugere și'n fatala lor poftă de înălțare... umblă vecinic cu pumnalul la brâu gata de a ucide. Nălțările, cari caută să-și creeze o plat-

formă de a fi, dispar în lumea luminii, în care mă poartă puteri, pe cari saltimbancii nu le văd și împotriva cărora nu pot lupta. Abia de mai scapără în umbră privirile lor ascuțite învăluite în otravă.

O, seara mă simt așa de fericit! O tristețe adâncă maiestică îmi învăluie sufletul. Mă simt în aceste clipe o existență a Nirvanei tăcute, supreme, maiestatică.

Tu poate încerci haina de mireasă, alegi florile fericirii, aștepti pe craiul menit de ursită... Eu n'aștept pe nimeni. Și mă simt așa de mulțumit, când n'aștept. Parcă a-și fi ultima ființă pe această planetă, care n-a avut nici când tovarăși, ci care parcă există dela sine și prin sine. E o putere această ființă. Căci ea în inconștientizitatea ei nici nu bănuiește, că e espreșiunea unui nesfârșit șirag de ființe moarte și reînviată acum în lumea ei, în singurătatea ei plină de maiestate, de lumină, de viață.

Aseară am citit revista „Flacăra“. Câte frumșelii în frunte o „închinare“, pe care un viețtor o face unei prințese, frumoase ca vraja munților în care-și dăpână rostul vieții. Prințesa va fi ca mână regină, o regină puternică, blândă și bună, care în vremuri de pace ca și de războire își va aduce aminte de eodrii, în cari a crescut, de ciebani cari

l-au doinit din fluer, de plugarii din truda cărora crește țara ei iubită, de tovarășele fermecătoare rupte din prisosul de putere al întinderii unei mândre țări și de tot ce a viețuit în jurul ei.

Mai în jos îți înalță sufletul scăpăreața minții celor trei poeți Goga Iosif și Eftimiu, cari din goana trenului prind chipul senin al unei femei prizoniere în chilii unei gări pustii, care îndrăgește pe un călător frumos ca un făt frumos pentru ca în veci să nu-l mai vadă și pentru ca patima unei iubiri platonice să-i mistue în pustietatea ei sufletul cuprins de dor.

Din lumea acestui tablou treci la o comunicare de cuprins mai banal dar dureros de adevărată. Capriciosii Parisieni, acești împărați ai artei, au admirat cu entuziasm la marea lor Operă pe țărânul român, care li-a cântat nu de mult doina românească... în franțuzește. L'au admirat, l-au plâns sărăcia și amarul, s'au cutremurat de glasul plângător al doinei și privirea lor nu se putea îndestul sătura de pitorescul port al țărânului român, așa de disconsiderat de noi și așa de mult hultit de Dullii îmbruiți în gusturi de proveniență fanariotă. „Cobzarul D-șoarei E. Văcărescu a avut deplin succes la opera din Paris, dar nu știu dacă reprezentarea lui pe scena teatrului nostru n'ar da motiv Dullilor pentru o nouă filipică împotriva meșterilor, care

filipică ar fi să fie desfășurată în sala Academiei române în aplauzele atator admiratori ai țărânului român.

Din poezia „Mizeriei“ se desprind atâtea figuri <deschilibrare> cari toate poartă de umărul lor pecetea acelei ușoare atingeri de mână, pe care cu atâtea megalomanie li-o aplică toți cei cu sufletul mărunț, lor sansculotilor, cari își frământă mizerabila viață în umbra mansardei. E atâtea viață în această poezie. Durere, suferință, abucium, jăcrimi, ingenuchiare, mărire, biruință, glorie, nemurire — toate aceste proprietăți ale sansculotului se învârt într-o ciudată horă caleidoscopică, pentru ca din această alergare păgână să se desprindă o singură culoare: frumosul acelei dureri universale, fără care omul ar fi un nenorocit.

Tot aseară am citit revista „Orion“. Citind această revistă și-se pare ca și cum ai sta de vorbă cu niște ființe înrudite cu tine, dar din cari lipsește parcă tot ce-i omenesc. Simți o apropiere, o strânsă legătură, o atracție magnetică între tine și ele. În astfel de clipe înțelegi rostul forței universale, pricepi enigma unității spiritului, care e unul pentru toate ființele și în care se întâlnesc toate acele individualități, despre cari cu atâtea pricepere pomenește confesiunea lui Buddha.

soane, poate cu unele schimbări sau întregiri. Dar la nici un caz nu vor intra în cabinet fruntași de-ai opoziției, cum se svonește despre contele Bathányi etc.

Lukács va fi primit cu simpatie și de opoziție, fiindcă știe că e aderent al sufragiului universal și să presupune, că Lukács va face declarații precise cu privire la reforma electorală. Va avea însă mari greutăți Lukács cu grupul reacționar al lui Tisza. Acesta să va aili a-l aduce în dependență de el și a-l influența ca pe Khuen. Dacă Lukács nu-și va putea păstra libertatea de acțiune față de Tiszaiști, va ajunge și el la soarta lui Khuen.

Camera. În ședința de ieri a camerei a anunțat Khuen demisiunea guvernului. Acesta a fost singurul obiect al ședinței. Anunțarea Khuen a făcut-o foarte scurt, motivând, că deoarece guvernul s'a convins, că în împrejurările actuale nu se simte acomodat pentru dirijarea politică a camerei, și-a dat abdicarea. A cerut apoi prorogarea camerei.

Ministrul president a fost viu aplaudat de partidul muncii. Camera s'a prorogată, însărcinând pe prezidentul a o convoca când va fi necesitate.

Astăzi se întrunește camera magistraților spre a lua la cunoștință retragerea guvernului.

Pentru fondul ziaristilor. Conferința pentru fondul ziaristilor a d-lui Ioan Lepădatu, ținută Luni după amiază în sala seminarului din Arad, prin espunerea-i limpede și cu multă putere de plasticitate a ținut publicul ascultător într-o puternică încordare. Intreg decursul conferinței: «Despre preocupările sociale ale timpului mai nou» a fost un moment de elevare sufletească. Pe baza istoriei, dl Lepădatu — după ce a arătat puterea de viață a adevărului — a analizat principalele idei, cari au preocupat societatea omenescă în timpurile mai noi: Ideia de libertate individuală, ideia de egalitate socială și ideia de frățietate creștină. Iși afirmă apoi convingerea, că într-o schimbare a sufletului omenesc mai mult decât în transformarea mecanică a raporturilor sociale și politice ale timpului, stă în viitor adevărata îndrumare a omenirii.

Tot cu această ocazie s-a deschis o colecție și o listă de subscripție, pentru fond, care a dat rezultate foarte frumoase.

Flota Italiană în Dardanele. O telegramă din Constantinopol comunică știrea, că flota italiană, având pe bord numeroase trupe, și-a făcut apariția în Dardanele începând bombardarea. Știrea aceasta o confirmă și o telegramă din sorgintă franceză.

Purtat de aripile acestui spirit petreci în lumea contraților din Marte, cari sunt mai înaintați decât noi, cari au ajuns la capătul civilizației, cari au terminat cu toate invențiunile, cari ne văd planeta și ne urmăresc cu lunetele lor de milioane de ani. Acești marțieni odinioară atât de războinici azi osteniți de îndelungata războire și spiritul lor nema având din ce să-și mai adape forța, zac într-o moleșală inconștientă, duc o viață asemenea celei din Nirvană.

Nici o știință nu-i atât de atrăgătoare ca astronomia. Te ademenește necunoscutul acela depărtat, te atrage ceva tainic, te chiamă un glas stăruitor, simți cum o grozavă forță te țară după ea ca sub puterea fatală a unei credințe. Grozavele adâncuri, nebuloasele depărtări, în cari ca niște candelă misterioase își tremură lumina sorii de milioane de ori mai mari decât soarele nostru — te smulg de pe petecul tău de țărăni și te atrag spre ele, iar tu ca în fața unui altar îți faci cucerire ruga în fața acestui templu al măririi, al forții, al spiritului unic, etern, fără început și fără sfârșit.

Prin fermecata lunetă vezi și luțelegi enigma vieții, desprinsă din nemărginirea spațiului, universalitatea ei, țărnia ei, farmecul ei. Mic și neputincios, cum te simțea până eri, astăzi parcă te înalți și crești umitor în fața ta. Ceva superior tremură în simța ta.

Episcopia gr. cat. maghiară.

— O voce din afară. — Trezeci. —

București, Aprilie c.

Cetind cu luare aminte diferitele păreri emise prin ziare, pentru a ne apăra contra cursii infame ce ne întinde guvernul unguresc, prin înființarea unei episcopii gr. cat. ungurești, văd cu mirare și cu adâncă tristețe că până în prezent nu ni-am pus pe adevărata bază de luptă, de care dispunem ci ne mărginim la niște apărări parțiale ori chiar platonice, cari cu greu vor avea vreun rezultat practic.

Mai întâiu să ne dăm bine seama și să recunoaștem fără lucunjur că crearea episcopiei gr. cat. ungurești, are menirea de a ne reduce treptat până la dizolvarea și înghițirea noastră. Ea nu e îndreptată numai contra uniților, după cum cred unii, ci contra întregului neam românesc, prin urmare pentru noi Români fără deosebire e o chestiune vitală... Ori în acest caz și apărarea trebuie întreprinsă de întreaga națiune, nu numai de uniți, trebuie să arătăm celor ce ne consideră ca pe-o turmă bună de jefuit, că în vinele noastre mai curge încă din sângele divilor Romani...

Și după cum astăzi vară cu ocaziunea adunării «Asociațiunii» și a fondului de teatru, aceste focare de cultură națională comune, am văzut cu bucurie întrunită lamura poporului Român din Munți și din Câmpii în frunte cu Păstorii săi sufletești, în aceste momente se cuvine și mai mult și este de datorita noastră cea mai sacră, se pășim mână în mână, uniți și neuniți, pentru a ne apăra vetrele străbune amenințate de dușmanii nesățioși și lacom... căci în acest caz nu e chestia de unire ori de neunire ci de viață ori moarte... Proba cea mai cludată ni-o dau chiar dușmanii noștri, cari fără deosebire de religie, catolici cu unitari și calvini, toți jubilează pentru înființarea episcopiei ungurești.

Față cu această procedare comună a dușmanului, trebuie să procedăm și noi tot solidari, deci cel mai eficace mijloc este convocarea cât mai urgentă a unui Congres național de către Arhiepiscopii noștri, iară dacă Prea Sfințitiile lor mai preferă crucea și mitra în locul gloriei și datorii marilor antecesorii Inocențiu, Șaguna și Șuluțu etc., atunci Comitetul Național, acest for suprem trebuie fără amânare se convoace congresul, pentru a ne afirma în prima linie ca Români conștii de drepturile și datoritiile ce avem față de Roma și față de cei alaiți binevoitori ai noștri, cari au dispus de nobis sine nobis.

În acest congres se vor lua totodată măsurile cele mai urgente și mai eficace, pentru a se salva parohiile române, pe cari vrea să le înghiță de-o camdăia molohul nesățios până ce ș'o mai ascuți colții. Salvând aceste parohii la timp, vom arăta și Romei și Căesareului că mai întâiu suntem Români și

domnia tirăniei așa de măestrit ascunsă în perfida armonie a ideilor de stat.

Autoarul articolului «Spre realitate» însă întrevede imposibilitatea acestor conjurații, proteste și chemări, și el stabilește adevărul etern cu homo homini lupus! După acest autor singura ideia unităților etnice se pare că are o bază reală. Toți cei de o limbă, de un neam, de un sânge, tind în mod conștiu, îndemnați de instinct spre o concentrare, spre o unificare, care e menită să devie o forță ce nu va intra în priestinii, ci care va fi o dușmană declarată altor forțe concentrate. Toți cetățenii de acelaș neam se vor încheaga deci în națiuni, cari vor trăi apoi nu în înțelegere, ci în dușmănie și în continuă războire unele cu altele.

«Lozincă» asta fiind și ea o idee, care s-a discutat și se discută și care astăzi e sprijinită de un anumit curent, care stăpânește cu o putere aproape despotică, se va discuta poate într-un timp ce va veni dintr'un punct de vedere cu totul opus.

Altele într'un număr viitor al «Gazetei», căci spațiul s-a finit.

Solus.

numai după aceea Creștini, uniți ori neuniți...

Deci o procedare repede și solidară se impune, ea ne va salva și înălța. Videant Consules.

Ziarele din Budapesta anunță următoarele din Mișcolț:

La magistratul orașului Mișcolț a sosit o înștiințare dela oficiul parohial gr. or. din Mișcolț, în care magistratul e avisat, că la preotul gr. or. de acolo Aurel Moțiu s'au înștiințat 166 de oameni gr. cat., cari vreau să treacă la ortodoxie. Oamenii sunt toții cu din comuna Iza, comitatul Bereg și sunt ruteni.

Ziarele maghiare să întreabă după cauza acestui treceri, dar nu au primit nici o deslușire. Oare trecerea să nu stea în ceva legătură cu noua episcopie gr. cat. maghiară?

Scrisoare din Budapesta.

— În ajunul jubileului. — Programul concertului. — O idee salutară. —

— 17 April 1912.

Suntem în ajunul serbărilor jubilară. Fiecare cu nerăbdare așteaptă aceste serbări, cari de pe acum promit a avea un succes strălucit. Așteptăm numai recunoștința publicului românesc, care cred, că va ști răsplăti după cuviință eforturile de aproape un an ale tinerimii universitare, de a asigura deplina reușită a acestor serbări.

Sunt în plăcuta poziție de a vă comunica astăzi programul amănunțit al concertului atât de variat și de bogat, care va avea loc Duminecă 21 Aprilie st. n.

Programul e următorul:

1) I. Mureșan: Poutpouri românesc, executat de muzica militară sub conducerea dirigentului Bacho.

2) I. Harșia: «Un falnic glas» cor mixt cu solo: d-nii I. Crișan, I. Rădulescu, C. Olariu și cu acompaniament de pian.

3) D-l Ștefan Mărcuș: I. Scarlătescu: «Spune-mi codrule vecine»: — I. Ponchielli: Romanță din opera Skadana.

4) D-șoara Antuța Voileanu: Mœnuett E dur de Bernhard Stavenhagen. F. Chopiu: Nocturnă C. Moll. F. Chopiu: Etude E. Moll.

5) D-l I. Crișan: I. Scarlătescu: «Glas de clopotec». I. Verdi: Aria din «Balul mascate».

6) D-na Valeria de Herbay n. Fopp: F. Liszt: Loreley. G. Dima: Sequidilla.

7) Vidu: Negruța cor mixt cu solo sub conducerea d-lui I. Fira.

PAUZA:

8) D-l I. Rădulescu: F. Schubert: Pe mare Tostei: Idealia. G. Dima: Mugur muguri.

9) Verdi: Duet din opera Don Carlos: cântat de d-nii Ș. Mărcuș și I. Crișan.

10) D-șoara A. Voileanu: Preludii și Hora din serata etnografică de Tib. Brediceanu. Temă cu variațiuni de Scarlătescu. Fantazie română de A. Voileanu.

11. G. Dima: Hora cor mixt cu acompaniament de orchestră militară.

12). Orhestra militară: Spinelli: Serenadă italiană.

După cum se vede aceste serbări sunt înpreunate cu un adevărat eveniment artistic, la care cei mai de seamă artiști ai noștri își dau binevoitorul concurs.

O idee salutară s'a pus în circulație prin ziare din partea d-lui Em. Ungureanu acum cu ocazia jubileului: întemeierea unui internat pentru studenții universitari.

Este aceasta o trebuință nu se poate mai arzătoare pentru studenți, pe cari numai aceia o pot înțelege, cari au trăit viața de student universitar împreună cu atâtea lipsuri și neajunsuri. Dece D-zeu ca această idee salutară sosită la timp atât de potrivit, să-și aibă întruparea în faptă spre binele generațiilor viitoare.

Cor.

De la sinoadele bisericii ortodoxe.

Sinodul arhidiecezan.

— Raport special. —

Sibiu, 18 Aprilie n. 1912.

Sedința a patra s-a ținut azi, Jol, în 18 Aprilie n. S-a deschis la orele 9 dimineața.

Notarul Mateiu Voileanu citește procesul verbal al ședinței premergătoare. Se autentică.

Rugările deputaților sinodali Dr. E. Paplu și Nicolae Garoiu, pentru acordarea de concedii, sunt luate în considerare și concediul cerut se acordă.

Înainte de a se intra în ordinea de zi, deputatul sinodal Nicolae Borzea face propunere, ca consistorul să intre în viața ministerului de răsboiu pentru înmullirea posturilor de preoți militari, încă cu trei. Escelența Sa dă lămuriri și comunică sinodului, că s-au făcut deja demersuri în privința acesteia, dar fără rezultat.

Propunerea se predă comisunii bisericești spre studiere.

Deputatul Dr. Nicolae Bălan prezintă o propunere, stărind pentru ajutorarea orfanilor de preoți.

D-nul Bălan arată, în motivarea propunerii sale, că această se poate face prin înființarea unui orfelinat sau azil pentru creșterea copiilor orfanii ai preoților. În biserica noastră — să zice mai departe — până astăzi n-avem astfel de instituții de caritate sau filantropice organizate, aceea ce nu înseamnă, că în biserica noastră nu s-ar face acte de caritate creștinească; se fac, dar fără organizare, dela om la om. Progresând însă biserica noastră și dându-se o interpretare din ce în ce mai superioară principiilor moralei creștine, trebuie să ne gândim și la datoritiile de a purta grijă de alinareea lipsurilor și a necazurilor și prin instituții de caritate, organizate pe baza unor principii morale mai superioare decât acela ai întinderii unei bucați de pâine cerșitorului dela ușa casei. O biserică, care produce astfel de roade ale iubirii deaproapeului, — câștigă încrederea și alipirea credincioșilor ei, ca una, care se luptă să-și realizeze principiile morale ce o însuflețesc, care poartă la inimă binele celor loviți de soarte. Din experiențele de până acum putem spune, că și la noi, fiecare scop moral măreț își găsește inimile creștinești, cari să-i facă cu putință realizarea. Așa se vor găsi încetul cu încetul sprijinitori și ai unui orfelinat sau azil pentru orfanii de preoți, poate chiar astfel de oameni, cari vor fi simțit cândva lipsa lui.

Bazat pe aceste motive propun, ca Ven. sinod să îndrume Ven. Consistor arhidiecezan, să studieze chestiunea înființării unui orfelinat sau azil pentru orfanii de preoți, căutând mijloacele și modalitățile necesare pentru înființarea lui, și având a raporta despre acestea într-o viitoare sesiune a sinodului.

Se intră în ordinea de zi.

Raportul Comisiei.

Comisiunea financiară, constituită sub presidenția deputatului Vasile Dămian, raportează prin referentul Dr. Valer Moldovan asupra raportului general al consistorului, ca senat epi-tropesc.

Raportul consistorului, la propunerea comisiei, se l-a în general la cunoștință, considerându-se de cetit, după ce a fost tipărit și împărțit între deputați.

Raportul se l-a apoi spre știre și în special, priminduse propunerile potrivite ale comisiei.

Discuție s'a născut la «fondul cultural». A vorbit Vasile Dămian, Romul Furduiu, Escelența Sa, Arhiepiscopul și Mitropolitul Ioan Meșianu, I. A. Preda și Victor Tordășianu. Se primește propunerea, ca fondul cultural să se între-

gească până la suma declarată deja de neatacabilă, iar încasările la acest fond să se facă pe calea pe care consistorul o va afla de potrivită, dar cu toată energia.

Cu privire la raționniile comunei bisericești comisieiune propune luarea la cunoștință a raportului consistorului. Deputatul Nicolau Borzea propune, ca la consistoriu, raționniile se fie rezolvate în curs de zece luni dela înaintarea lor. După observările făcute de deputatul Victor Tordășianu, și răspunsul lui Nicolae Borzea, se primește propunerea acestui din urmă.

În numele comisieiune organizatoare raportorul Dr. Nicolau Vecerde citește raportul consistorului în chestia modificării statutelor fondului de pensiuine, precum și propunerea comisieiune, ca statutele fondului de pensiuine să fie modificate în sensul propunerii consistorului, — astfel, ca să fie admiși la fondul de pensiuine al arhidiecezei și cateheții dela școlăle străine, iar anii de serviciu din altă eparhie să fie computeate la pensie.

Vorbește la obiect deputatul Zevedeu Murășianu și propune amânarea modificării statutelor și convocarea unei anchete, care se studieze bine statutele și să le modifice conform intereselor preoțiilor. Deputatul I. A. de Preda nu e contrar propunerii de amânare, dar rectifică unele afirmări ale autorilor raportului. Deputatul Const. Dimian e pentru primirea propunerii de amânare. Protospreșbiterul Sergiu Medeanu încă e pentru primirea propunerii, dar în altă formă, astfel, ca la modificarea statutelor să se țină în vedere eventuala îmbunătățire a dotațiilor preoților, pusă în vedere de guvern. Face propunere nouă de amânare, în acest înțeles. Raportorul, Dr. Nicolae Vecerde, declară, că acceptează propunerea deputatului Medeanu. Sinodul încă o primește.

Același raportor citește raportul consistorului în chestia sistemizării unui nou post de coreferent școlar și instituțiu în acest post a d-lui Dr. Ioan Mateiu. Propune aprobarea pașilor făcuți din partea consistorului.

Sinodul ia la cunoștință angajarea noii puteri.

Același raportor citește raportul consistorului în chestia averii fostelor reuniri învățătoresți; propune luarea la cunoștință a felului cum a dispus consistoriul de aceasta avere, și aprobarea literilor fundamentale, prezentate din partea consistoriului.

Sinodul aprobă literile fundamentale ale fondului format de consistoriu din averea fostelor reuniri învățătoresți, cu modificările făcute din partea comisieiune organizatoare.

Raportorul comisieiune financiare Nicolae Borzea, citește raportul consistoriului către sinod, în chestia școlii centrale din Sibiu, în zidirea căreia s'a investit suma de 52.000 coroane, bani luați din fondul catedralei.

Comisiunea propune luarea la cunoștință a raportului consistorial și aprobarea investirii făcute. Se naște discuție. Vorbește deputatul P. Cosma apoi I. P. S. Sa Arhiepiscopul și Mitropolitul Ioan Meșianu, I. A. de Preda, P. C. Sa, Protosinodul Eusebiu R. Roșca, (care propune, ca investirea făcută să se lee la cunoștință, dar în viitor consistorul se observe normele în vigoare cu privire la administrarea diferitelor fonduri și investirea banilor), în urmă deputatul Nicolae Ivan, care dă lămuririle necesare în chestia școlii centrale din Sibiu.

Se primește propunerea comisieiune, cu întregirea făcută de P. C. Sa, Protosinodul Dr. Eusebiu R. Roșca.

Comisiunea școlară raportează, prin referentul Victor Păcală, în chestia raportului consistorial, referitor la conferințele învățătoresți. Citește raportul consistoriului și propune reactivarea conferențelor, în felul, cum se ținuseră mai înainte, în consonanță cu propunerea consistoriului.

Se primește.

Același raportor citește proiectul consistoriului cu privire la arondarea cercurilor de întrunire a conferențelor învățătoresți.

Comisiunea nu află arondarea de potrivită; propune deci restituirea actualului, pentru ca consistoriul să facă altă arondare.

Se primește.

Ședința proximą se anunță pe Vineri la orele 9. Încheierea ședinței la 12 fără un sfert.

Raportorul.

Sinodul dieezan din Caransebeș.

Sinodul dieezan din Caransebeș și-a terminat agendele Miercuri la amiază, rezolvind toate punctele de la ordinea zilei și aducând hotărâri importante cu privire la progresul dieezei.

În ședința de Luni, după unele discuții, s'a primit raportul senatului bisericesc. Tot în ședința aceasta P. S. Sa episcopul Dr. Cristea a cetit comunicatul vast despre vizitațiunea canonică, făcută de P. S. Sa vara trecută.

In tractul Făgetului. Comunicatul a fost primit cu viu aplauze și aprobări, să acludă la protocol și s'a decis să se retipărească în mii de exemplare și să se trimită comunei bisericesti. P. S. Sa se invită să facă vizitațiunii canonice și în celelalte tracte.

In ședința a patra, de Marți, a urmat la ordinea zilei raportul P. S. Sale episcopului despre colecta întreprinsă pentru zidirea seminarului. Referent e d-l *Dominic Rașiu*. In total s-au colectat până acum 200.000 co roane, din cari s-au dat însă 24.000 c. pentru școlile amenințate cu închidere.

Sinodul face ovații P. S. Sale, care cu un zăl deosebit stăruie pentru interesul seminarului.

Trecându-se la preliminarul de budget al diecezei, s'a constatat un deficit de 19 mii cor. Preliminarul s'a primește, dar în chestia deficitului se naște o discuție mai lungă. S'a emit diferite păreri pentru a se scăpa de deficit. S'a pare, că izvorul principal pentru acoperirea deficitului e bunul de la Marghita.

Dep. T. Hațeg e de părere, că pentru reducerea epeselor diecezei ar fi bine să se încheie institutul pedagogic, care e slab cercetat.

P. S. Sa episcopul revenind asupra acestei păreri, constată, că chestia susținerii sau nesusținerii institutului pedagogic e foarte actuală. Cu chestia aceasta se va ocupa și congresul național bisericesc din anul acesta. E bine deci, zice, P. S. Sa, ca sinodul să se ocupe încă în sesiunea actuală cu chestiunea.

Alte rapoarte financiare și propunerile făcute de comisiune s'a primesc fără multă discuție.

La raportul despre librăria și tipografia diecezană s'a constatat îmbunătățiri însemnate. Bilanțul se încheie cu un mic profit.

S-au mai ținut două ședințe, Marți 4. a. și Miercuri.

Teatru și concert în Băsești.

De sub Codru. 16 Aprilie c.

La Duminica Tomii a avut comuna Băsești o frumoasă manifestatie culturală.

Corul bisericesc condus de învățătorul *Darius Pop*, a dat o bine reușită reprezentație teatrală împreună cu concert.

În vremile grele ce străbatem, când streinul surpă la temelii biserialor și școlărilor noastre, au deosebită importanță astfel de nizuințe laudabile, cari țințesc pe lângă o distracție nobilă, cultivarea limbii, doinelor și dansurilor naționale.

A fost surprinzătoare dibăcia țărănilor și țărănelor, cu care au interpretat rolurile lor, și precizia a aproape artistică, cu care corul a predat între acte doine și cântări frumoase.

Cu deosebire în aceste părți esuse, au astfel de producțiuni deosebită valoare educatoare, unde poporul vorbește o limbă cam poetică și portul e străo.

Se completează în chip armonios tendința biserială și școlară, de-a întări simțul național, și vraja frumoaselor doine și porturi auzite și văzute pe scenă, fac propaganda cea mai puternică, pentru a trezi dragostea de neam, datini și moravuri strămoșești.

De aceea, nu pot recomanda de ajuns tuturor comunei noastre, de a-și da silința să formeze în fiecare sat coruri bisericesti, cari de-o parte să ridice solemnitatea cultului divin, de alta au valoare nespuse de edificatoare asupra sentimentelor și moravurilor, aranjând teatru și concerte.

Pentru că, nimic nu e mai potrivit decât acest mijloc pentru înălțarea nivelului cultural al poporului.

Producțiunea de Duminică din Băsești, ne-a convins odată mai mult despre înrăurirea binefăcătoare și chemarea ce va trebui să o aibă în viitor scena română, ca mijloc educativ și ertectiv al țărănimii noastre.

Doinele auzite la teatru, străbat din gură în gură, iar portul nostru pitoresc cucerește teren sigur, chiar și industria de casă românească, care se potrivește așa minunat la decorarea scenelor, produce stimulent puternic, de-a o menține și cultiva mai departe.

La reprezentația din Băsești ne-a surprins deosebit plăcut, că corul își are scena sa proprie, construită din vântul unei producțiuni anterioare. Scena construită cu multă iscusință — putându-se ușor monta și demonta — era întreagă decorată cu țesături de țesături frumoase.

S-a produs foarte bine corul, a actorii țărăni: *Dimitrie Pop*, un tenor liric, *Zaharie Pop*, *Adrian Pop* și fetișoara *Florica Pop*.

A făcut cea mai bună impresie, și învățătorul *Darius Pop* și contactul *Codreanu*, d-nul *Bărescu*, au ju-

cat teatru împreună cu coriștii, interpretând perfect rolurile lor, dovădind astfel dragostea ce-o au pentru acești țărani harnici, și atât de dornici de progres în cultură.

Portul frumos românesc văzut pe scenă, a plăcut nespuse de mult auditorului, compus din satul întreg și jur. Am auzit cum se sfătuiau fetele, ca să-și facă și ele la fel. Iată rezultatul bun al teatrului!

De încheiere trebuie să accentuez, că meritul acestei producțiuni frumoase revine tânărului învățător *Darius Pop*, care a depus multă ostenală și însuflețire, pentru-ca corul să-și aibă scena sa proprie cu actori bine instruiți și disciplinați.

Dorim să auzim și în viitor tot vești bune despre acest cor și conducătorul său.

Codreanu.

Industria națională în România.

! Din București se scrie :

Cine a avut prilejul în timpul din urmă a vizita frumoasele expoziții de broderii și țesături naționale ale societăților »Munca« și »Țesătoreea«, a rămas de sigur uimit de stocul pe atât de variat, cât și de bogat al obiectelor expuse. Mii de femei la sate și chiar la periferia capitalei fac minuni de artă națională, minuni, cari din nenorocire, la noi, au prea puține deosebi.

Cultivarea gândacilor de mătase, țesutul borangicului, ar fi un adevărat izvor de bogăție al țărănilor, dacă produsul muncii și îngrijirilor sale ar găsi imediat cumpărători. Se desface însă prea puțin în negoțul nostru, atât din cusăturile, cât și din stofele naționale. Prea puțină încurajare, ce s-a dat în trecut de către stat acestei industrii casnice, e una din cauzele nedesvoltării ei.

Și că sunt frumoase, artistice și executate de minune lucrările țărănelor noastre, nici că mai e de discutat. Streinătatea însăși, Parisul, Londra, Viena, de câte ori au avut prilejul de-a vedea borangicul și sabacele românești, au rămas în admirație. Chiar acum de curând, se scrie din Paris, că la reprezentația »Cobzarului«, reușita operă a d-rei *Elena Vacărescu*, costumele românești au amula strigăte entuziaste parizienilor.

Dacă centrele mari din streinătate ar putea avea mai des ocazia, fie prin bazaruri organizate de statul român, fie prin diferite expoziții, să vadă produsele industriei românești, s' nedeosebi, că cererile vor trece granițele și că deosebiul va fi mult mai mare. De părerea aceasta a fost de sigur și actualul ministru al industriei și comerțului, fondând la Hamburg un fel de expoziție permanentă a stofelor naționale.

Pe lângă aceasta afirm, că la Sinaia se va deschide, tot sub auspiciile ministrului, un mare atelier de sericultură, sub direcțiunea d-nei *Rochefort*.

Iată niște începuturi, cari promit și sperăm, că vor fi de mult ajutor industriei noastre naționale, care are mare nevoie de a fi încurajată.

Electra.

ȘTIRI.

— 6 Aprilie 1912.

La serbările jubilarie ale societății »Petru Maior«, cari vor avea loc Duminică și Luni 21—22 Aprilie n., ziulă noastră va fi reprezentat prin d-l *Victor Brănișce*, care cu trenul de azi după amiază a plecat la Budapesta.

Eclipsa de soare. D-l *Gavr. Todici* ne scrie din Geoagiu: Eclipsa din 17 April nu am avut noroc să o vedem de pe aici. Prier cu toane ne-a dat tot atmosferă posomorâtă. Norii îndărătnici au împedecat vederea. Abia prin un petec străveziu s-a zărit fugitiv, pe la 1 h 15 m, cum discul întunecat al Lunii luneca pe discul luminos al Soarelui. Un vâl negru de nori neastâmpărați și—tostă vederea s-a terminat pentru mulți ani înainte...

Proxima întunecime solară, vizibilă în Europa, va fi în 21 August 1914. Se va vedea din Suedia, Norvegia și Rusia. Românii din Bucovina ori Basarabia pot vedea 8 zecimi.

Proxima întunecime solară, cu linie centrală mai apropiată de noi, va fi în 19 Iunie 1936...

Să fim sănătoși. În adastări așa lungi, vom înțelege și simți mai lămurit rostul expedițiilor astronomice pentru observarea fenomenelor de acest fel.

Vlaiku Arzén — predicator. O nouă specialitate a ipohimienului nostru român! Cetim anume în numărul ultim al »Desperării« că *Vlaiku Arzén* a ținut a treia zi de Paști în biserică comunei Feldioara din prilejul sărbătoririi învățătorilor binemeritați *Stefan Taus* și *Ioan B. Morariu* o — predica. Conținutul predicii nu ni se spune. Aflăm însă ulterior, că ipohimienul a tăcut cuvintele evanghelistului: Nu puteți sluji lui Dumnezeu și lui Mamona...

Ni se mai spune în legătură cu aceasta, că, spre a ilustra zisele sale, poliplu s-a lăudat la masa întinsă, că are un venit anual de 12.000 cor. și că prin urmare nu s' reflectează la sacul cu grăunțe al guvernului.

Să-i fie de bine și creadă-l *Toma necredinciosul*! Ceea-ce regretăm însă, este că invitarea și prezența lui *Vlaiku Arzén* la festivitatea școlară a *Feldioarenilor* ne-a făcut să absentăm dela această serbare, deși am fi dorit să aducem și noi în persoană prinos de recunoștință binemeritaților noștri dascăli veterani, d-lor *Taus* și *Morariu*.

Șovinism chinezesc. Într-o revistă geografică, scriitorul englez *F. M. Bailey*, care a întreprins o călătorie și a petrecut mai mult timp prin Tibet, publică niște date interesante despre nizuința autorităților cehescului imperiu de-a chineziza pe Tibetanii. Mișloacele de chinezizare ale tăcuților — își vine'n minte vorba Românilor: »ce-rește-te de mult, că mătui-i al dracului!« — Chinezii, deși sunt foarte primitive, totuși întru câtva duc la rezultat. În primul rând traduc în chinezeste și schimbă numele localităților — curat ca'n țara lui *Arpad* —, chinezizează apoi numele locuitorilor — taman ca porodițele aceluiași erou, de origine mongolică — și în sfârșit folosesc ca mijloc de chinezizare școlile — dacă ar veni în țara celor ce li-au fost vecini odată, ar învăța chinezii încă o apucătură mongolică: să-i silească pe Tibetanii să se roage chinezeste —. Învățământul școlar e obligatoriu și acolo, și în mai multe comune propun dascăli chinezi. Astfel de școli se nizuiesc acum autoritățile chinezești să ridice în tot locul, unde-și pot câștiga 20 de elevi — mai, da mult mai aduc în toate cu Chinezii noștri!

Pe ușile școlilor atârână programul oarelor și regulamentul școlar, care este următorul: «Nu jăvrăi, nu cefăi, nu te bate. Nu vorbi în limba tibetană și nu zice: »an manî padme hum« (începutul unei rugăciuni tibetane) și nici alte rugăciuni. Nu purta cuțit, nu fi murdar, nu murdări băncile.»

Obiectele de învățământ sunt următoarele: Geografie, istorie, lectură, literatură, limba chineză, declamare, socoteală, igienă, desen, cant, gimnastică, științe naturale. Copiii au săli de învățământ deosebite de ale fetițelor. Toți elevii învață aceleași obiecte și etatea lor diferă între 4 și 20 ani.

Prelegerile se țin 6 zile din săptămână, zilnic peste 5 ore.

— Ne vine în minte povestea: Și dacă s-au despărțit cei doi frați, mai mult nu s-au mai văzut, dar întâlnindu-se s-ar putea cunoaște de pe apucăturile lor, că frații au fost și că de pe aceleași piazuri au pornit la drum!

Catastrofa »Titanic«-ului. Asupra catastrofei se mai anunță următoarele amănunte: În urma ciocnirii cu muntele de gheață, mai multe bucăți din acest colos ghețos — vre-o câteva mii de tone — au căzut pe bordul vaporului. Ciocnirea a fost atât de puternică, încât nici o mobilă n-a rămas integră pe vapor.

Căpitanul *Schmitt* a dat ordin să se înceapă acțiunea de salvare. Măte-loții au lansat bărcile de salvare. Înaintea pasagerilor s'a ținut în secret pericolul, care a fost aflat numai atunci, când căpitanul a dat ordin bărbaților să-și ia rămas bun dela soții și copii. Peste câteva minute vaporul a început să se răstoarne pe o dungă. Pasagerii s'au convins că sunt pierduți. Ei alergau spre bărcile de salvare și în imbuzeală unele bărci pline cu femei și copii au fost răsturnate. O oră după ciocnire apa a pătruns în partea vaporului, unde se aflau mașinile. Instalațiile electrice au devenit impracticabile; — toate lămpile s'au stins, numai lumina pândă a câtorva torțe mai lumina întunerecul nopții. În urma vântului cauzat de scufundarea »Titanicului«, mai multe bărci salvatoare pline cu pasageri au fost trase și răsturnate în adâncul mării.

După ultimele știri, numărul victimelor ar fi de 1490, iar pagubele cauzate de catastrofă ar fi următoarele: Cheituelle construitei vaporului »Titanic« 64 milioane, giuvaericele 120 milioane, bagaje 250 milioane, articole de transport 100 milioane, transporturi poștale 5 milioane, în total deci 539 milioane.

În New-York, o lume de desperați așteaptă știrile, ce le va aduce vaporul »Carpathia«, pe al cărui bord a fost imbarcați cei salvați, și care azi sosște în portul New-Yorkului.

Rutenii și Monarhul. Din Trieste se anunță: Iure supuși austriaci emigrați în Argentina s-a răspândit zilele treute faima, că în Austria a izbucnit revoluția și că monarhul se afla în primăjdie. Optzeci de ruteni, aflând »crisla veste«, s-au hotărât imediat să se re-latoare în patrie și să ajute pe monarh. Zădarnice au fost toate încercările consulului austriac și ungar de a-i liniști — rutenii îngrijorați s-au imbar-

cat pe primul vapor și — ată spre patria »care gemea de groaza revoluției«. Ajunși în Trieste, nimic și nimenea nu i-a putut dumiri, până când ei în persoană nu s'au putut convinge de adevăr. Au luat trenul și hai la Viena, unde apoi s'au convins, că țara-i în pace și că monarhul e sănătos.

O arestare senzațională s-a operat alaltăeri la granița teritoriului rus lângă *Giustenberg*. Căpitanul prusian *Dressler*, inspector de graniță, a fost arestat de autoritățile ruse, după ce condusesse un înalt personaj rus peste frontieră. *Dressler*, un personaj foarte cunoscut în partea locului, e ținut sechestrat de autoritățile ruse, cari îl bănuiesc de spionaj. Autoritățile prusiene au intervenit pentru liberarea căpitanului arestat.

Accidente de aviație. Eri dimineață, pe câmpul de aviație dela *Iohannesthal*, două aeroplane s'au ciocnit la o înălțime de 6 metri. Ambele aeroplane au căzut la pământ. Unul dintre piloți a rămas neatins. Celălalt pilot, locotenentul *Zwittau* a fost ușor rănit. Sora sa, care luase parte la ascensiune, e grav rănită.

— La Versailles a căzut de la o înălțime de 200 metri, aviatorul belgian *Verrept*, rămânând mort peloc. Se crede, că *Verrept* s-a sinucis, de oarece mai mulți privitori au observat, că aviatorul n-a mai voit să manipuleze cârma aeroplanului. În presara șorbului *Verrept* se certase cu amanta sa.

Victimele unui incendiu. Alaltăeri noapte s-a aprins din cauze necunoscute, casa proprietarului *Onody György* din *Tiszadada* (comit. Szabolcs). Când familia nuzimului proprietar a fost trezită din somn, focul luase dimensiuni atât de mari, încât nenorociții nu s'au mai putut salva. *Onody*, soția și o fată a lor au ars de viu; singur numai un fiu al lor a putut fi salvat de un jandarm, care își petrecea în numita comună concediul de două zile.

Copilul unui milionar — furat. Zilele acestea a fost furat dintr-un cărucior de copii fiul de 10 luni al milionarului *Fleischmann* din *New-York*. Doica primbla copilul pe stradă, și în timpul când ea se depărta de lângă căruciorul în care durtăse copilul, cineva a luat pe băiat, lăsând căruciorul gol. S'a pornit imediat cercetare, dar până acum nu se știe nimic de soartea copilului.

Biblioteca Academiei Române. În luna Martie 1912 s'au consultat 2186 volume și broșuri tipărite de către 904 cetitori; 259 manuscrise, 69 documente, 21 cărți vechi (1508—1830) au fost comunicate la 128 cetitori.

Colecțiunile. Bibliotecii au sporit în această lună cu 460 volume și broșuri, 205 numere de reviste române, 178 reviste străine, — 3 volume manuscrise, 76 documente, — 1 album, 1699 foi volante, — Biblioteca e deschisă în fiecare zi de lucru pentru cărțile tipărite dela 8 dimineața până la 6 seara, pentru manuscrise și documente dela 8 la 12 și dela 2 la 6.

Știri mărunte. La *Cimballa* (Spania) s'a simțit alaltăeri un cutremur de pământ, care a fost urmat de un ciclon; câteva clădiri au fost păgubite; mulți locuitori înfricoșați și-au părăsit locuințele.

— Perechea regală greacă a plecat — după cum se anunță din Atena — la Corfu, spre a vizita pe împăratul *Wilhelm*.

În cancelaria mea află aplicare imediat în scrierilor cu praxă în cele advocaționale. *Dr. Nicolae Ionescu*, advocat în Caransebeș.

Din Brașov și Țara-Bârsei.

Excursiuniștii noștri în Italia sunt în drum spre casă. Azi dimineață am primit următoarea telegramă expedită ieri seara:

Flume, 18 Aprilie. Am sosit aici sănătoși. Dimineață plecam spre Brașov, unde vom sosi Sâmbătă seara la 9. — *Dr. Blaga*.

Secția de gimnastică a »Reuniunii de cântări și gimnastică« va ținea probă mâine Sâmbătă dela 6—7 oare seara.

Pentru masa studenților români s'au mai făcut următoarele contribuții: D-na vâd. *Lucia Bologa* 15 cor. la fondul special »*Valeriu Bologa*« în memoria iubitului văr ț *Iullu cav. de Pușcariu*.

Primească marinimoasa donatoare sinceritate noastră mulțumite. — Direcțiunea școlărilor medii gr. or. rom. din Brașov.

În elite proiectograf Europa se va reprezenta Sâmbătă și Duminică următorul program: *Bandi cel sucit* (umor). *Vederi din Arles* (după natură). *Cel din urmă bau* (dramă). *Doctorul de domnișoare* (umor). *Reînviata* (legendă din hindus, în 3 acte, film 1400 metri). Nu vreau nici o soacră (umor). La pian va cânta artistul *Paganini*.

În pregătire: O pereche de pantofi (mare dramă socială în 3 acte).

Azi și în fiecare zi concertează în cafeaneaua »*Drechsler* — urmaș» de aici, *Albert Roth*, solist și prima și fratele lui *Wilhelm*, virtuos în »trăgător« cu întreaga lor capelă de muzică.

Aviz.

Rugăm cu inzistență pe onorații noștri abonați, cari nu au plătit încă abonamentul, scadent cu 1 Aprilie v., să binevoiască a-l achita în curând, ca să nu se expue la neplăcerea de-a li-se sista expedarea »Gazetei«.

Administrația.

Litere, arte și științe.

Cutremurele de pământ.

— Urmare. —

Cele mai puternice și mai grozave cutremure își au obârșia în puterile lăuntrice ale pământului, puteri cari au săpat oceanele și au ridicat munții. Pe măsură ce planeta noastră se răcește, scoarța sa se sgârcește, producând fel de fel de încrețituri și dislocări în pături. Se observă însă, că cele mai multe cutremure se simțesc tocmai în locurile unde s'au întâmplat ruperi mai întinse de pături și schimbări mai mari de nivel, bunăoară: pe coastele Mării Mediterane, pe țărmurile americane ale Oceanului Pacific, în Japonia, insulele *Sondei*, etc. De aci urmează, că în aceste locuri echilibrul păturilor este mai nestatornic ca în restul pământului.

După *Humboldt*, cutremurele probează că puterile subpământesti se manifestă sau dinamic prin explozii, cari pricinuesc sguduiturile, sau au proprietatea de a produce ori de a preface chimicește o materie din vulcani. Un ținut este cu atât mai supus cutremurelor, cu cât suprafața sa are mai puține legături prin canale cu golurile din lăuntru pământului.

Unii astronomi socotesc, că activitatea Soarelui are înrăurire asupra cutremurelor de pământ. Iată, de pildă, ce scrie abatele *Th. Moreux* în această privință:

«După statistice, cutremurele sunt mai numeroase iarna de cât vara și se întâmplă mai multe sguduituri noaptea și dimineața de cât ziua și seara. Se știe apoi, că între fenomenele, cari au legătură cu cutremurele, electricitatea atmosferică ține întâiul loc.

Electricitatea ar servi deci de mijlocitor între Soare și cutremure, sau — ceea ce este același lucru — între Soare și contracțiunile Pământului.

Dacă încălcarea electrică venită de la Soare sporește în atmosferă, vom avea în scoarța pământului o încălzire spre dilatare, apăsările în lături vor fi mai puternice și scoarța va ținde să se țină prin ea însăși, în loc să se sprijine pe sâmburele central. De aci urmează o încetare sau o slăbire a cutremurelor. Din potrivă, când electricitatea scade, în timpul ernoii, ori în a doua parte a nopților, scoarța Pământului înclină spre contracțiune, nimic nu mai ține această pătură grea deasupra sâmburelui central. De aci urmează fenomene de îngrămădire și scoborâre, adică pricinile cutremurelor de pământ.

Dar când scoarța pământului va ajunge prea groasă, pentru a se îndoi la aceste oscilații, ce se va întâmpla cu planeta noastră? Când apăsările pe sâmburele central vor fi neîncetate, ce vor face gazurile îngheșuite în acest nemărginit rezervoriu, de care nu suntem despărțiți de cât prin o scoarță subțire? Convulsivii înspăimântătoare vor amenința atunci bietul nostru Pământ. Suprafața sbuciumată a Lunii înfățișează poate o lume, unde vulcanii — în spasmurile celei mai grozave agonii — au pus capăt oricărei vieți.»

Mișcările cutremurelor pot fi undulatoare, de rotație, sau de jos în sus. În cazul întâi, Pământul pare că a perdut țaria și seamănă cu un lichid în frământare. Unii oameni simt răul de mare. La 1871, ținutul *Batlang* din China fu bântuit de un cutremur undulator așa de puternic, în cât Pământul părea o corabie purtată de valuri furioase.

În timpul mișcărilor de rotație, lucrurile sunt răsturnate și amestecate între dăneșele ca de un vârtej groznic. După »cutremurul din 1782, obeliscurile patrunghiulare din fața mănăstirii *Saint-Bruno*, la *San-Stefano*, păreau că s'au lătors în jurul axelor lor.

(Va urma).

Proprietar: *Tip. A. Mureșianu: Brănișce et Comp*
Redactor responsabil: *Ioan Brolea*.

COVOARE
LINOLEUM
PERDELE

Pânzături, albituri de pat, se pot cumpăra cu prețul cel mai convenabil, în alegere mare, prețurile cele mai ieftine la

TELLMANN & SPEIL
Târgul Grâului Nr. 8.

Îngrijim și așezarea de **Linoleum** cu lucrători experți. Lucrările de **Linoleum** în Hotel Coroana sunt executate de firma de sus.

Georg Barthelmie
Mehanic.

Brașov, Strada Porții 41. Colțul Străzii Sf. Ioan

Afacere specială cu mașini de scris, - socotit, - dictat cusut. Aparate Electrice. Lămpă de buzunar, Gramophone. Placă, Ace, Bande colorate, Hârtie și toate aparaturile U-tensiliu etc.

Atelier mehanic fin. Telefon 380.
Școală de scris cu mașina.

ADMIRABIL
de plăcută și curățania rufe spălate cu (5).

SĂPUNUL
Sunlight

Săpunul SUNLIGHT este un fabricat absolut curat, el este cu deosebire potrivit pentru orice spălat. La rufe mari e foarte crățator și neîntrecut pentru spălătul stofelor fine.

LEVER & Co., Wien III.

!! Medicament de un efect fără pereche contra boalelor colice la cai !!

Invenție senzațională!

Patentat cu Nr. 3956. **ANTICOL.** Scutit de lege Nr. 141.

!! Medicament de un efect fără pereche contra boalelor colice la cai. Cu medicamentul **ANTICOL** speranțele de doi ani care s'a făcut la reg. I. de husari sau verificat adevărindu-se că nu există un medicament care să sisteze mai curând și mai sigur colica, căci în fiecare cas după o singură doză boala a încetat cu desăvârșire. O doză care conține 2 porțiuni de **ANTICOL** costă 4 cor., 4 doze 8 cor., 6 doze 12 coroane

Se poate comanda la inventator:
Laboratoriul de „ANTICOL“.
Mayer Ignác veterinar suprem reg. Brașov.

Reg. I. c. r. de husari **Recunoștință**

Subsemnatul am găsit că medicamentul inventat și compus de Mayer Ignác veterinar suprem de cerc reg. în contra îmbolnăvirilor de coleră, este folositor, aplicându-l atât la cai mei proprii cât și la cai regim. și obținând rezultate surprinzătoare. De aceea atât pentru efectul său sigur și rapid cât și pentru forma sa ușoară de manipulat, îl recomand cu toată căldură **Littke**, colonel m. p.

Ca întregire a recunoștinței de mai sus, îmi au libertatea a publica scrisorile recente de recunoștință pe care le am în mână despre efectul cu succes al anticolului. Broșura care conține multe scrisori de recunoștință o pun cu plăcere gratuit la dispoziția amatorilor.

!! Medicament de un efect fără pereche contra boalelor colice la cai !!

PFAFF
Mașini de cusut

OTTO WETZEL,
Brașov, Strada Mihael Weiss Nr. 30.

Atelier de reparaturi pentru mașini de cusut de toate sistemele, mașini de scris și biciclete.

UNDERWOOD, mașini de scris, ROATE ARMATE „KOSMOS“ roate pentru popor din fabrica de arme Steyr.

Anunț de licitație.

Pe baza planului și preliminarului de spese, prin aceasta să publică licitațiune minuendă pentru a se da în întreprindere zidirea closetelor și împrejmuirea (grilagiul) la stradă dela școala confesională gr. or. română din Râșnov com. Brașov.

Licitațiunea se va ținea în 15 (28) Aprilie a. c. la 11 oare a. m. în edificiul școlii din Râșnov. Prețul de strigare este de 7086 Cor. 90 fl. după care suma licitanții au a depune un vadiu de

10% în bani numărari, hârtii de valoare sau realități imobiliare.

Oferte închise provăzute cu vadiul corăspunzător și cu declarația, că oferentul cunoaște și să supune condițiilor sunt a să de pune până la începerea licitațiunii la mâna președintelui parohial.

Condițiunile de licitațiune detaliate să pot vedea la oficiul parohial gr. or. din Râșnov. Râșnov din ședința comitetului parohial gr. or. român ționtă la 4 (17) Aprilie 1912.

Epitropia parohială.

De vânzare în strada Preis (Schein)
O casă nouă cu 10 000 coroane. Uatorie pe casă del. Albiua 5000 c. Informații dela 1-3 ore.

FRIEDMANN.

De minune prețuri ieftine
cu toată scumpetea cea mare, la

Arnold Schapira,
deposit de giuvaerice, și articole de bijuterie.

Brașov, Strada Porți Nr. 36.
Binevoitori a Vă convinge, - nu silesc - pe nimeni la cumpărat. -

Atelier de reparat bijuterii și ciornice cu garanție.
- Serviciu ieftin. -
Filială la CSIKSZEREDA,

Abonamente la
„Gazeta Transilvaniei“,
se pot face ori și când pe timp mai îndelungat sau lunar.
Administr. „Gazetei Transilvaniei“.

Otravă
pentru cloțani

cu efect sigur și contra șoarecilor de casă și câmp, în pachete cu preț de 1, 2 și 3 cor. se capătă la **Sf. Beer**, Brașov, Strada neagră Nr. 16. Tot acolo se vinde și unelte de dogărie. 1753-25.

Din cauza renovării localului

toate confecțiunile ce se află, adevă

Pardisiuri de dame, Costume de dame, pardesiuri de fetițe, jupoane, rochi, haine de băeți și jachete, bluze, matineuri, stoffe pentru dame și bărbați, cartoane, pânzării, tot felul de manufactură și împletituri se vinde sub prețul cumpărării numai pe timp scurt.

Prăvălia H A A S, BRAȘOV Strada porții Nr. 12.

A V I Z.

Am onoarea a aduce la cunoștința On. public din oraș și împrejurime că la magazinul meu de haine pentru bărbați, copii și băeți din Târgul inului Nr. 33 (Palatul Czell) am înființat și

o secție de haine pentru fetițe

după modelele orașelor mari, cu haine de primăvară confecționate din cele mni fine și moderne stoffe. În privința calității și prețului pot concura cu ori și care magazin din capitală.

Totodată anunț On. public, că mi-a sosit pentru sezonul de primăvară

Haine de bărbați, băeți și copii

moderne și mă rog a vizita magazinul fără obligament de a cumpăra.

Recomand afacerea mea bunăvoinței și sprijinului On. public.

Cu toată stima
N. P. Godmann Succesor
Samuel Lipot.
Târgul inului Nr. 33 (palatul Czell.)